

ПРЕДСТАВЉЕН ЗБОРНИК ДОКУМЕНАТА „ИЗВЕШТАЈИ И НАРЕДБЕ НЕДИЋЕВЕ „ВЛАДЕ НАРОДНОГ СПАСА“ ЗА ОКРУГ ПОЖАРЕВАЧКИ 1941 – 1942. ГОДИНА“

Памћење живи кроз комуникацију

Поводом обележавања Дана Историјског архива Пожаревац и 75 година од победе над фашизмом, у свечаној сали Скупштине града Пожаревца представљен је Зборник докумената ИАП и Војног архива Министарства одбране Републике Србије „Извештаји и наредбе Недићеве „Владе народног спаса“ за Округ пожаревачки 1941

ција са темама које се односе на проблематику Другог светског рата. Посебну вредност за проучавање и разумевање сложених историјских процеса и феномена, а Други светски рат и активност Владе Милана Недића свакако јесу такви, имају примарни историјски извори, у конкретном случају група фондова „Српска влада Милана Недића“, која се чува у Војном архиву. Сачувана је архивска грађа која се односи на делатност Кабинета председника, Државног сек-

стицај и полазну основу у истраживању прошлости Пожаревца и околине, али и историје окупираних Србије у целини.

Темељи савременог европског друштва и идентитета изграђени су захваљујући победи антифашистичке коалиције у Другом светском рату, чија се идеологија темељила на веровању у прогрес

афирмишу националне вредности и нижу признања. Након обележавања стогодишњице од завршетка ратних сукоба и победе савезничких сила у Првом светском рату, Војни архив и ИАП наставили су ангажовање на пројектима посвећеним корпусу тема које се односе на историју окупираних Србије у Другом светском рату. Овај рад започет је 2005. године поставком изложбе два архива са тематиком Априлског рата, да би током 2016. године била публикована монографија на тему: „Окупирана Србија и

приређивача Зборника. Намера приређивача је била да публиковањем изабраних докумената укажу на значај и суштину организације окупационе власти за функционисање система локалне управе, а тиме и читавог система власти у Србији за време Другог светског рата. Објављена документа одиста пружају веома детаљне информа-

Др Јасмина Николић

Милић Јовановић

Горан Пешировић

Др Ивана Крстић Мисић

Др Маријана Мраовић

– 1942. година“ – том 1, приређивача др Јасмине Николић и др Маријане Мраовић.

Честитајући Дан Историјског архива Пожаревац, заменик председника Скупштине града Пожаревца Милић Јовановић је истакао да ова установа својим радом и резултатима даје значајан допринос афирмацији нашег града.

–Пожаревац је са својим шест вековним постојањем одувек био град отвореног срца, за све људе

ретаријата, Општег, Правног и Одељења државне пропаганде, као и на делатност ресорних министарстава и других органа централне и локалне управе. Највреднији део тематског зборника докумената јесу сами приређени историјски извори, најчешће

који доноси примена разума, науке, образовања, успостављање власти народа, борба против неједнакости људи и залагање за друштво које радије гледа у будућност него у прошлост. Седамдесетпет година после победе над фашизмом много тога је заборављено. Изменио се сам дискурс антифашизма, биолошки су нестале многе генерације, започети су многи негативни процеси измене културе сећања. А памћење при-

Пожаревац у Другом светском рату“, а потом приређена и истоимена изложба у Дому Војске Србије, у априлу 2016. године.

–У времену обележавања 75 – годишњице од завршетка Другог светског рата и победе над фашизмом наше две установе донеле су одлуку да припреме и публикују тематски Зборник докумената који садржи извештаје и наредбе Недићеве владе за Округ пожаревачки у периоду од 1941. до 1944. године. Данас вам представљамо први том Зборника, који се односи на прве две године окупације и који документује страдање српског становништва у земљи захваћеној ратним вихором. Закључак је да се сви ми, у покушајима да перцепирамо и тумачимо историјске процесе, на почетку и на крају, морамо окренути архивима као „вечним исходништима историје“ и чуварима традиције. Зборник који је данас пред вама управо је резултат наших покушаја да досегнемо наведене циљеве, истакао је директор Војног архива.

ције не само о приликама у Пожаревцу и Округу пожаревачком у том раздобљу, већ откривају и методе и начине којима су се немачке окупационе власти служиле у читавој Србији, а такође обилују и подацима о постанку и ривалитету различитих политичких покрета на окупираној територији, збрињавању избеглица из НДХ, Словеније, Бачке и са Косова, о улози председника „Владе народног спаса“ Милана Недића, о покрету Косте Пећанца и Равногорском покрету, казала је др Ивана Крстић Мистрићеловић.

О чињеницама које се налазе на извештајима и наредбама „Владе народног спаса“, о трагању за хуманим, а наилазећи на суровост и окрутност, о вредностима сачуваних архивских докумената, говорила је коауторка Зборника др Маријана Мраовић, научни сарадник, начелник Одељења архивске грађе отворене за истраживање у Војном архиву.

–Иако је општа промена јавног дискурса утицала на мању окренутост историји Другог светског рата, истраживања која су обављена у последњој деценији представљала су потврду пораста интересовања за теме које се односе на делатност колаборационистичке Владе Милана Недића, историју институција културе и просвете у време окупације, као и на утицај окупације на културне прилике, свакодневни живот становништва под окупацијом и место појединца у ратом захваћеним подручјима. Први том Зборника докумената садржи уводну студију приређивача и збирку оригиналних, већим делом необјављених докумената из групе фондова „Српска влада Милана Недића“, која се чува у Војном архиву. Наведена група фондова пружа јединствене податке за истраживање рада Савета комесара и Недићеве владе током окупације. Публикован је изворно текст 50 архивских докумената са укупно 364 стране, рекла је између осталог др Маријана Мраовић.

Д. Динић

Госћи на свечаности

који су својим идејама и стваралаштвом дали значајан допринос у свим сферама друштвеног живота и рада. Данас, ИАП и Војни архив представљају зборник у коме се говори о човеку који је и нашем подручју, некада Пожаревачком, а данас Браничевском округу, направио велику несрећу. Надам се да ћемо данас употпунити наша сазнања новим чињеницама, рекао је Јовановић.

ЗБОРНИК ДОКУМЕНАТА – ПОЛАЗНА ОСНОВА У ИСТРАЖИВАЊУ ПРОШЛОСТИ

ИАП истражујући своја архивска документа, али проширивши своја истраживања са сарадницима на друге установе које чувају архивалије, у сарадњи и партнерству, до сада је објавио и поставио 7 изложби и 9 публика-

извештаји Округног начелства и наредбе Министарства унутрашњих послова Недићеве владе, који су се односили на Пожаревачки округ за године 1941. и 1942. Опширни извештаји објављени у овој књизи, како они које је периодично слало Округно начелство у Пожаревцу, тако и они које је израдила Државна комисија за утврђивање злочина окупатора и њихових помагача, садрже драгоцене податке о безбедносним приликама у округу, бројности и распореду немачких, колаборационистичких, партизанских и равногорских формација, као и о мерама које су предузимане за пацификацију становништва и сузбијање „комунистичке акције“.

Директорка Историјског архива Пожаревац др Јасмина Николић истиче да ће ова књига и објављени документи у њој несумњиво представљати значајан под-

пада заједници. Када умру они који памте, колективно сећање уступа место неком новом памћењу. Сведоци смо нестанка целе једне генерације сведока која памти најтеже злочине и катастрофе из периода Другог светског рата. Памћење живи кроз комуникацију. Уколико она нестане, заборав се јавља као последица. Људи се сећају само онога што кроз комуникацију могу да сместье у оквир колективног памћења. Такав концепт има и ова књига, нагласила је др Јасмина Николић.

АРХИВИ КАО ВЕЧНА ИСХОДИШТА ИСТОРИЈЕ

Директор Војног архива, капетан бојног брода Горан Петровић је подсетио да дугогодишња сарадња Војног архива и ИАП има посебан карактер у оквиру покретања и реализације пројеката којима се